

แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษา โครงการ
อ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลกะทูน

อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

**Guidelines on Promotion for Participation of Tourism Management for the
Case Study of the Khlong Kathun Reservoir Project under the Royal
Initiative in Kathun Sub-district of Phipun District in
Nakhon Si Thammarat Province of Thailand**

บุญยิ่ง ประทุม

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Boonying Pratum

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

E-mail : baocd@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว 2) ศึกษาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว ศึกษาแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในตำบลกะทูน จำนวน 361 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ระหว่าง 0.66-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับคือ 0.944 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้สูงอายุ ประชาชนที่อยู่บริเวณโครงการอ่างเก็บน้ำ และนักท่องเที่ยว จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสังเกต และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.98$, S.D.=0.08) ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การดำเนินการและการปฏิบัติการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.32$, S.D.=0.07) รองลงมาคือ การเสนอความคิดการวางแผนและการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.93$, S.D.=0.08) ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.74$, S.D.=0.06) ส่วนแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว พบว่า 1) การคิดวางแผนและการตัดสินใจเพื่อค้นหาสาเหตุปัญหาในงานพัฒนาชุมชนและการท่องเที่ยว 2) การดำเนินการและการปฏิบัติการเพื่อประสานงาน ช่วยเหลือ และร่วมดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว 3) การรับและแบ่งปันผลประโยชน์

* วันที่รับบทความ: 19 กันยายน 2564; วันแก้ไขบทความ 25 กันยายน 2564; วันตอบรับบทความ: 27 กันยายน 2564

Received: September 19, 2021; Revised: September 25, 2021; Accepted: September 27, 2021

จากการใช้น้ำเพื่อทำสวนผลไม้ ใช้น้ำในหน้าแล้ง ประมง และค้าขายแก่นักท่องเที่ยวเพื่ออาชีพและรายได้ และ 4) การติดตามและประเมินผลเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ติดตามความก้าวหน้า ปรับปรุง หรือหาแนวทางพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยว

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; การจัดการสถานที่ท่องเที่ยว; โครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

Abstracts

The objectives of this research were: 1) To study participation of tourism management, and 2) To study guidelines on promotion for participation of tourism management. Mixed method. The sample size of people in Cartoon Subdistrict of 361 persons. The research instrument was an estimation scale questionnaire. The IOC Conformity Index was between 0.66-1.00, the total confidence was 0.944, and the statistics used to analyze the data are: frequency, percentage, mean, and standard deviation. There are 6 key informants: community leaders, government officials, the elderly, people in the area of the Khlong Kathun Reservoir Project under the Royal Initiative and tourist. The research instrument was interview forms and observation records, and presented by descriptive analysis.

The findings revealed as follows: participation of tourism management; Overall, aspects were moderate ($\bar{x}=2.98$, S.D.=0.08), The aspect with the highest average was operational and performance at a moderate level ($\bar{x}=3.32$, S.D.=0.07), followed by the presentation of ideas, planning and decision at a moderate level ($\bar{x}=2.93$, S.D.=0.08), and the lowest mean is the monitoring and evaluation at a moderate ($\bar{x}=2.74$, S.D.=0.06). Guidelines on promotion for participation of tourism management; 1) Presentation of ideas, planning and decision to find the root cause of problems that need to be used in community development and tourism, 2) Operational and performance to coordinate, assist and cooperate in the implementation of tourism activities, 3) Receiving and sharing benefits from using water for orchards, using water in the dry season fishing and trading to tourists for occupation and income from tourism, and 4) The monitoring and evaluation to participate in the conservation and balance of natural resources, and join to monitor progress, improve or find a way to develop tourism.

Keywords: Participation; Tourism Management; The Khlong Kathun Reservoir Project Under The Royal Initiative.

บทนำ

ตามที่ได้เกิดอุทกภัยขึ้นในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ เมื่อปลายเดือนพฤศจิกายน 2531 ทำให้เกิดความเสียหายแก่พื้นที่เพาะปลูก บ้านเรือน ทรัพย์สินของราษฎร และทรัพย์สินของรัฐเป็นจำนวนมาก ซึ่งหน่วยงานราชการต่าง ๆ ได้ระดมกำลังเข้าไปดำเนินการช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน และวางแผนงานแก้ไขปัญหามิให้เกิดขึ้นเช่นนี้อีกในอนาคต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงห่วงใยต่อปัญหาและความเสียหาย เนื่องจากอุทกภัยที่

เกิดขึ้นครั้งนี้อย่างยิ่ง จึงพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับวิธีการบรรเทาอุทกภัยและฟื้นฟูพื้นที่ ซึ่งได้รับความเสียหายแก่เจ้าหน้าที่ชลประทาน และสำนักเลขานุการ กปร.เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2531 ณ อาคารชัยพัฒนาในสวนจิตรดา ให้กรมชลประทานร่วมกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องพิจารณาสภาพพื้นที่บริเวณบ้านกะทูนเหนือ บ้านกะทูนใต้ และพื้นที่เพาะปลูกจำนวนหลายพันไร่สองฝั่งคลองกะทูนในเขตอำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเมื่อคราวเกิดอุทกภัยน้ำได้ไหลลงมาจากภูเขาอย่างรุนแรงแล้วเกิดกัดเซาะและพัดพา ดิน ทรายกรวด ตลอดจนก้อนหิน กิ่งไม้ ต้นไม้ จำนวนมากมายตามน้ำลงมาจนเกิดการทับถมพื้นที่เพาะปลูกและพื้นที่หมู่บ้าน ซึ่งอยู่ติดเชิงเขาเป็นบริเวณกว้าง เป็นเหตุให้พื้นที่ดังกล่าวได้รับความเสียหายเพราะทราย กรวด และก้อนหินที่ทับถมมีความหนามาก จนยากที่จะฟื้นฟูพื้นที่กลับสู่สภาพที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ดั้งเดิม หรือตั้งถิ่นฐานอยู่อย่างปลอดภัยต่อไปได้ จึงสมควรพิจารณาให้ใช้พื้นที่บริเวณซึ่งได้รับความเสียหายเหล่านั้นมาสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ สำหรับบรรเทาปัญหาน้ำท่วมพื้นที่สองฝั่งแม่น้ำตาปีตอนล่างในเขตอำเภอพิบูล และอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2560 : ออนไลน์)

ประกอบกับตำบลกะทูน อำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช ในสมัยก่อนเป็นถิ่นทุรกันดาร การคมนาคมเป็นการเดินด้วยเท้า ทำให้ผลผลิตต่าง ๆ ที่ผลิตได้จำเป็นต้องใช้ศรัษะ “ทูนสิ่งของ” เพื่อนำไปจำหน่าย จึงเกิดชื่อตำบลเป็นบ้านทูนตามลักษณะอาการของการทูนสิ่งของ ต่อมาเปลี่ยนเป็นบ้านกะทูนสันนิษฐานว่า “กะ” นำมาจากการกำหนดปริมาณน้ำหนักโดยประมาณของสิ่งของที่จะทูนบนศรัษะ จนกลายเป็นชื่อตำบล “กะทูน” (เทศบาลตำบลกะทูน, 2560 : ออนไลน์) ตำบลกะทูนเป็นชุมชนกลางหุบเขาที่มีอายุยาวนานประมาณ 300 ปี ในอดีตคนในพื้นที่ประกอบอาชีพหาของป่า ทำนา เลี้ยงสัตว์ และปลูกข้าวไร่ มีวิถีแบบเรียบง่ายดำรงชีวิตแบบธรรมชาติ มีพระพุทธศาสนาเป็นแหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ในปี พ.ศ. 2531 เกิดอุทกภัยกระแสน้ำป่าที่รุนแรง เป็นการสูญเสียครั้งใหญ่สะเทือนใจแก่ชาวกะทูนเป็นอย่างมาก ชาวบ้านกะทูนที่รอดชีวิตต้องอพยพไปอยู่อาศัยในที่ต่าง ๆ และสร้างชุมชนใหม่ จากเหตุการณ์ดังกล่าวพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์ทรงมีพระราชดำริให้มีการสร้างอ่างเก็บน้ำเพื่อการบรรเทาอุทกภัยและฟื้นฟูพื้นที่อ่างเก็บน้ำแห่งนี้มีทิวทัศน์ที่สวยงาม (สุธิรา ชัยรักษา เงินถาวร, 2554 : 1-8) หรือโครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริตำบลกะทูน อำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อประโยชน์การบรรเทาอุทกภัยพื้นที่สองฝั่งคลองกะทูนและแม่น้ำตาปีทางตอนล่าง นอกจากนั้นน้ำจากอ่างเก็บน้ำที่ยังมีประโยชน์ในการช่วยบรรเทาอุทกภัยพื้นที่เพาะปลูก และบ้านเรือนราษฎรสองฝั่งแม่น้ำตาปีด้านท้ายอ่างน้ำร่วมกับอ่างเก็บน้ำคลองดินแดงในเขตหลายอำเภอได้อย่างสมบูรณ์ น้ำในอ่างเก็บน้ำสามารถนำไปใช้เพื่อการเพาะปลูกสำหรับพื้นที่สองฝั่งแม่น้ำตาปีได้พื้นที่ไม่น้อยกว่า 12,500 ไร่ เป็นแหล่งเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดขนาดใหญ่ อีกทั้งบริเวณอ่างเก็บน้ำจะเป็น “แหล่งท่องเที่ยว” และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนอีกทางหนึ่ง (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2560 : ออนไลน์)

ทั้งนี้จากบทเรียนอุทกภัยคราวนั้น ส่งผลให้ชุมชนและสังคมชาวกะทูนเริ่มพัฒนา และจัดการสู่ความทันสมัยควบคู่ไปกับการใช้ชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง พลิกฟื้นวิกฤติเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน ทั้งการพัฒนาระบบนิเวศของชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม ชาวบ้านให้ความสำคัญกับธรรมชาติ ตระหนักถึงคุณค่าของธรรมชาติ และพัฒนาจนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น (สุธิดา ชัยรักษา เงินถาวร, 2554 : 1-8) ก่อเกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนกับทุกภาคส่วนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การปฏิบัติการการร่วมรับผลประโยชน์ และการติดตามตรวจสอบมีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่องคุณภาพและมีความสมดุล (รุ่งวิทย์ ตรีกุล, กมล เสวตสมบูรณ์ และธนชาติ เราประเสริฐ, 2558 : 133-150) พร้อมทั้งสร้างแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวควรมีกระบวนการท่องเที่ยวแนวใหม่โดยยึดหลักการให้ความรู้ความเข้าใจ การได้รับข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน การตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการลงทุน การปฏิบัติ การติดตามและประเมินผล และการรับผลประโยชน์ มุ่งเน้นด้านวัฒนธรรม ศิลปะและประเพณีต่าง ๆ ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน (รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และภาคภูมิ ภัควิภาส, 2554 : 51-62)

จากความสำคัญข้างต้น จึงสนใจศึกษาเรื่อง แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริตำบลกะทูน อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งการวิจัยนี้เป็นการศึกษาเพื่อมุ่งหวังให้ประชาชนในตำบลกะทูนได้เล็งเห็นถึงคุณค่าและความหมายของชุมชนของตน อันมีพื้นฐานมาจากประวัติศาสตร์และระบบนิเวศวัฒนธรรมที่แสดงผ่านการท่องเที่ยวในโครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ รวมถึงศักยภาพของชุมชนในด้านการมีส่วนร่วมและการจัดการการท่องเที่ยวอันจะนำมาซึ่งการสร้างเศรษฐกิจภายในตำบลกะทูนให้เกิดขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริตำบลกะทูน อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริตำบลกะทูน อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) เพื่อให้สามารถตอบคำถามวิจัยได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลที่ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน และใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลที่ละเอียด หรือข้อมูลเชิงลึก (Makmee, P., 2016 : 19-31)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

2.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ตำบลกะทูน อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 5,536 คน (เทศบาลตำบลกะทูน, 2560 : ออนไลน์) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan ใช้ในการประมาณค่าสัดส่วนประชากร = 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ตัวอย่าง จำนวน 361 คน (Krejcie, R.V. and Morgan, D.W., 1970 : 607-610)

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ จำนวน 1 คน ผู้สูงอายุที่อยู่ในเหตุการณ์ จำนวน 1 คน ประชาชนที่อยู่บริเวณโครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลกะทูน จำนวน 2 คน และนักท่องเที่ยว จำนวน 1 คน คัดเลือกแบบเจาะจงผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลกะทูน อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 3 ปี และยินดีให้ข้อมูล

3. เครื่องมือรวบรวมข้อมูล มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

3.1 แบบสอบถาม เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริตำบลกะทูน อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีขั้นตอนและรายละเอียด ได้แก่ 1) ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม 2) นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอที่ปรึกษาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเพื่อตรวจสอบเนื้อหา สำนวน และภาษา 3) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอคณะผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไข (IOC) จำนวน 3 ท่าน ได้ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหาระหว่าง 0.66-1.00 แล้วนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจของผู้เชี่ยวชาญเพื่อมาปรับปรุงข้อคำถาม 4) นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง เพื่อตรวจความถูกต้องอีกครั้งหนึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง มีลักษณะเป็น คำถามแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลกะทูน อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ และมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วม ส่วนตอนที่ 3 เป็น

แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นคำถามปลายเปิด 5) นำแบบสอบถามไปทำการทดลองใช้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 32 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งได้เท่ากับ 0.944

3.2 แบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริตำบลกะทูน อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีขั้นตอนและรายละเอียด ได้แก่ 1) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริตำบลกะทูน อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ แนวทางส่งเสริมการคิดวางแผนและการตัดสินใจ แนวทางส่งเสริมการดำเนินการและการปฏิบัติการ แนวทางส่งเสริมการรับและแบ่งปันผลประโยชน์ และแนวทางส่งเสริมการติดตามและประเมินผลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ จำนวน 1 คน ผู้สูงอายุที่อยู่ในเหตุการณ์ จำนวน 1 คน ประชาชนที่อยู่บริเวณโครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลกะทูน จำนวน 2 คน และนักท่องเที่ยว จำนวน 1 คน 2) การสร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้นเพื่อสัมภาษณ์เฉพาะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริตำบลกะทูน อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้สัมภาษณ์จะใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไว้แล้ว ซึ่งเป็นแบบในการถามกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยผู้สัมภาษณ์จะใช้คำถามจากแบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะยืดหยุ่นและถามไปตามแบบสัมภาษณ์ 3) มีขั้นตอนตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่สร้างไว้ และนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมเพื่อนำไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป

3.3 แบบบันทึกการสังเกต เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริตำบลกะทูน อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้แบบบันทึกการสังเกตในการสังเกตแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับกิจกรรมในชุมชน และการลงพื้นที่ในชุมชน โดยผู้วิจัยเฝ้าสังเกตอยู่วงนอกไม่เข้าร่วมในกิจกรรม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 การศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริตำบลกะทูน อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ดำเนินการขออนุญาตหนังสือราชการเพื่อเก็บข้อมูลจากคณะ ฯ และส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างโดยตรงผ่านช่องทางจดหมาย ทางไลน์ และทาง Face book จำนวน 361 ชุด จากนั้นได้เก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากแจกแบบสอบถามไปแล้ว 4 สัปดาห์ ได้แบบสอบถามกลับมาจำนวน 361 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบคำถามเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

4.2 การศึกษาเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริตำบลกะทูน อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผู้วิจัยจะติดต่อเป็นการส่วนตัวก่อนเพื่ออธิบายถึงวัตถุประสงค์ฯ ประโยชน์ของการวิจัย และขั้นตอนต่าง ๆ และเวลาที่ต้องใช้ในการสัมภาษณ์โดยประมาณเพื่อขอความร่วมมือ พร้อมทั้งแนบเอกสารข้อมูลสำหรับเตรียมตัวก่อนสัมภาษณ์ และนัดวันที่จะทำการสัมภาษณ์ จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการทำหนังสือเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลฯ และนำหนังสือขออนุญาตไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง สร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แจ้งวัตถุประสงค์ และอธิบายเหตุผล หากประเด็นใดที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญไม่ประสงค์ให้ข้อมูลก็จะไม่บันทึกตามความประสงค์ รวมถึงการสังเกตใช้แบบบันทึกการสังเกตในการสังเกตแบบมีส่วนร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยเฝ้าสังเกตอยู่วงนอกไม่เข้าไปร่วมในกิจกรรม

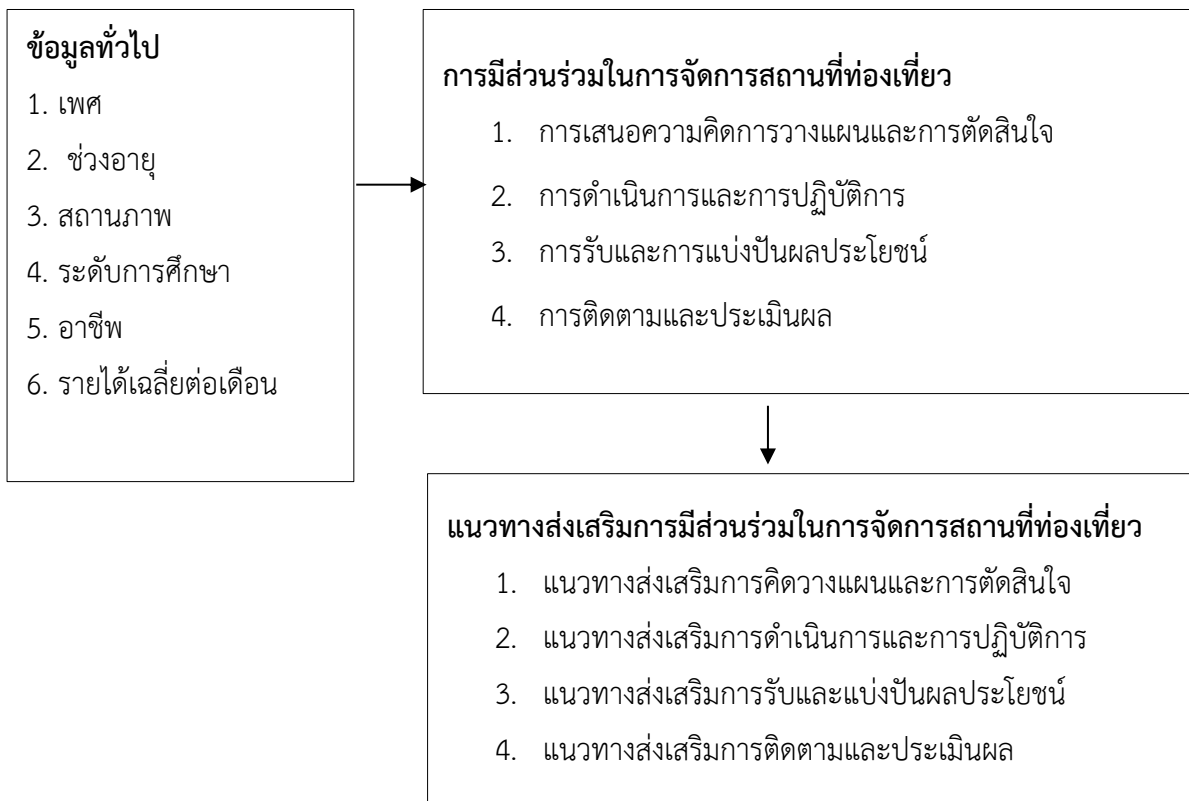
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริตำบลกะทูน อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) ศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จากแบบสอบถามตอนที่ 1 ที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยทำการวิเคราะห์ และแปลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ จำนวน และร้อยละ โดยใช้ตารางประกอบคำอธิบาย 2) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริตำบลกะทูน อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช จากแบบสอบถามตอนที่ 2 ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริตำบลกะทูน อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยทำการวิเคราะห์ และแปลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้ตารางประกอบคำอธิบาย

5.2 การศึกษาเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริตำบลกะทูน อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกการสังเกตเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริตำบลกะทูน อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ตรวจสอบเนื้อหาอย่างถูกต้องเรียบร้อย โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อนำสาระสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์ แล้วสรุปประเด็นปัจจัยที่สำคัญ ๆ แล้วนำเสนอโดยการพรรณนา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีจำนวนทั้งสิ้น 289 คน คิดเป็นร้อยละ 80.06 และรองลงมา คือ เป็นเพศหญิง มีจำนวนทั้งสิ้น 72 คน คิดเป็นร้อยละ 19.94 2) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ช่วงอายุต่ำกว่า 30 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 207 คน คิดเป็นร้อยละ 57.34 รองลงมา คือ 30-40 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 78 คน คิดเป็นร้อยละ 21.61 และน้อยที่สุด คือ มากกว่า 50 ปีขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.71 3) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สถานภาพโสด มีจำนวนทั้งสิ้น 241 คน คิดเป็นร้อยละ 66.76 รองลงมา คือ สมรส มีจำนวนทั้งสิ้น 97 คน คิดเป็นร้อยละ 28.87 และน้อยที่สุด คือ หย่าร้าง จำนวนทั้งสิ้น 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.37 4) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาชีพ

เกษตรกร มีจำนวนทั้งสิ้น 115 คน คิดเป็นร้อยละ 31.86 รองลงมา คือ นักเรียน/นักศึกษา มีจำนวนทั้งสิ้น 80 คน คิดเป็นร้อยละ 22.16 และน้อยที่สุด คือ พนักงานบริษัท/โรงแรม จำนวนทั้งสิ้น 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.37 5) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 20,000 บาท มีจำนวนทั้งสิ้น 271 คน คิดเป็นร้อยละ 75.07 รองลงมา คือ 30,001 - 40,000 บาท มีจำนวนทั้งสิ้น 33 คน คิดเป็นร้อยละ 9.14 และน้อยที่สุด คือ 40,001 - 50,000 บาท จำนวนทั้งสิ้น 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.16

2. ผลการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลกะทูน อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า 1) โดยรวมทุกด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.98$, S.D.=0.08) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ผลการศึกษาพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดำเนินการและการปฏิบัติการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.32$, S.D.=0.07) รองลงมาคือ ด้านการเสนอความคิดการวางแผนและการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.93$, S.D.=0.08) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.74$, S.D.=0.06) ตามลำดับ 2) ด้านการเสนอความคิดการวางแผนและการตัดสินใจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.93$, S.D.=0.08) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ผลการศึกษาพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีโอกาสในการวิเคราะห์สภาพปัญหาชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.24$, S.D.=1.07) รองลงมา คือ มีโอกาสในการมีส่วนร่วมในการลงมติให้มีการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมของชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.03$, S.D.=1.28) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะในที่ประชุม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.70$, S.D.=1.19) ตามลำดับ 3) ด้านการดำเนินการและการปฏิบัติการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.32$, S.D.=0.07) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ผลการศึกษาพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือมาตรการในการดูแลรักษาชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.76$, S.D.=1.09) รองลงมา คือ มีโอกาสได้ร่วมลงแรงและปฏิบัติในกิจกรรมของชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.51$, S.D.=1.08) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีโอกาสเป็นคณะกรรมการในการจัดงานหรือกิจกรรมของชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.66$, S.D.=1.27) ตามลำดับ 4) ด้านการรับและการแบ่งปันผลประโยชน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.91$, S.D.=0.11) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ผลการศึกษาพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีโอกาสได้ใช้บริการในกิจกรรมหรือโครงการของชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.27$, S.D.=1.09) รองลงมา คือ ได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินโครงการและกิจกรรมของชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.28$, S.D.=1.05) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ได้รับรายได้จากกิจกรรมหรือโครงการของชุมชน

อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.60$, S.D.=1.28) ตามลำดับ 5) ด้านการติดตามและประเมินผล พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.74$, S.D.= 0.06) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ผลการศึกษาพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการติดตามความก้าวหน้าในกิจกรรมหรือโครงการของชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.82$, S.D.=1.20) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการติดตามกิจกรรมหรือโครงการและหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขร่วมกับชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.78$, S.D.=1.20) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ตรวจสอบติดตามประเมินผลความก้าวหน้าในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.66$, S.D.=1.26) ตามลำดับ

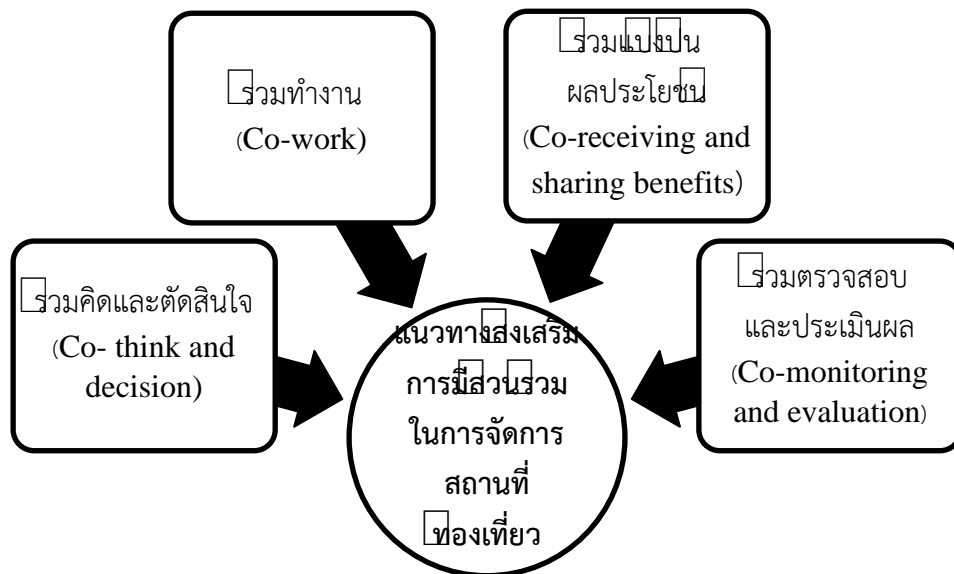
3. ผลการศึกษาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริตำบลกะทูน อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า 1) แนวทางส่งเสริมการคิดวางแผนและการตัดสินใจ ซึ่งพบว่าปัญหาของการเกิดเขื่อนมาจากการตัดไม้ทำลายป่าของชาวบ้านในพื้นที่ และนอกพื้นที่รอบข้างของชุมชนบ้านกะทูน เกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ในหมู่บ้าน แผ่นดินถล่ม ฝนตกหนักทั้งวันทั้งคืนติดต่อกันนานถึง 3-5 วัน เมื่อเกิดฝนตกหนักติดต่อกันจึงทำให้เกิดอุทกภัยครั้งยิ่งใหญ่ ทำให้น้ำท่วมในตำบลกะทูนจนทำให้เกิดเขื่อนกะทูนขึ้น 2) แนวทางส่งเสริมการดำเนินการและการปฏิบัติการ พบว่า ในกระบวนการตัดสินใจในการวางแผน ช่วยประสานงานและให้ความช่วยเหลือทางด้านแรงงาน รวมถึงการวางโครงสร้างของกิจกรรม และความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม พร้อมทั้งการแก้ไขปัญหาขณะดำเนินกิจกรรมอย่างเต็มที่ 3) แนวทางส่งเสริมการรับและแบ่งปันผลประโยชน์ ซึ่งการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาเขื่อนกะทูน ชาวบ้านได้มีการใช้น้ำในเขื่อนกะทูนในการทำสวนผลไม้ชาวบ้านได้มีน้ำใช้ในหน้าแล้ง และชาวบ้านบริเวณเขื่อนได้มีอาชีพทำการประมง หรือเลี้ยงปลาน้ำจืดในเขื่อนมีการประกอบอาชีพทำการค้าขายแก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเขื่อน ทำให้ชาวบ้านได้กำไรจากการสร้างอาชีพในการท่องเที่ยวและส่งเสริมการประชาสัมพันธ์เขื่อนกะทูนให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว 4) แนวทางส่งเสริมการติดตามและประเมินผล พบว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของเขื่อนกะทูน การรักษาความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติบริเวณเขื่อน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเขื่อนกะทูน และมีส่วนร่วมในการวางแผนงานเพื่อพัฒนาเขื่อน รวมถึงมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลพัฒนา โดยการช่วยบำบัดน้ำในเขื่อนกะทูนทุกครั้งที่มีการบำบัดน้ำ

อภิปรายผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริตำบลกะทูน อำเภอบึงนาราง จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.98$, S.D. = 0.08) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยวิทย์ เอี่ยมพริ้ง (ปิยวิทย์ เอี่ยมพริ้ง, 2557 : 26-47) ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมมีศักยภาพและการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การดำเนินการและการปฏิบัติการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.32$, S.D. = 0.07) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธาวิช ถนอมจิตต์ และเทิดชาย ช่วยบำรุง (ธาวิช ถนอมจิตต์ และเทิดชาย ช่วยบำรุง, 2558 : 35-45) พบว่า มีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรม พร้อมทั้งการดำเนินการและการปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นการสร้างความสามัคคีในชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยว อีกทั้งการเสนอความคิดเห็นการวางแผนและการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.93$, S.D. = 0.08) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของรัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และภาคภูมิ ภัควิภาส (รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และภาคภูมิ ภัควิภาส, 2554 : 51-62) ที่กล่าวว่า การวางแผนและการตัดสินใจเป็นการมีส่วนร่วมในการลงทุน การปฏิบัติเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของมาโนช พรหมปัญญา (มาโนช พรหมปัญญา, 2556 : 36-47) พบว่า ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการวางแผนยุทธศาสตร์และกำหนดนโยบายต่าง ๆ เพื่อ “การดำเนินการและการปฏิบัติการ” โดยเน้นถึงสาระสำคัญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ส่วนด้านค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.74$, S.D. = 0.06) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอรรถัย ก๊กผล (อรรถัย ก๊กผล, 2546 : 76) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจ การรับรู้ การเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงโครงการร่วมกันอันจะเป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่าย อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของพิชญา เจริญใจ และชื่นชนก โควินท์ (พิชญา เจริญใจ และชื่นชนก โควินท์, 2560 : 618-628) ที่กล่าวว่า มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการร่วมประเมินผลและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีจุดแข็งในมิติต่าง ๆ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า ในทุกประเด็นของการมีส่วนร่วมจำเป็นต้องมีการสร้างความเข้าใจถึงการมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นการวางแผนและการตัดสินใจ การดำเนินการและการปฏิบัติการ การรับและการแบ่งปันผลประโยชน์ รวมถึงการติดตามและประเมินผลเพิ่มมากขึ้น เพื่อกระจายการมีส่วนร่วมในทุกประเด็นและเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน

ส่วนแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริตำบลกะทูน อำเภอบึงนาราง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า 1) แนวทางส่งเสริมการคิดวางแผนและการตัดสินใจ โดยพบปัญหาของการเกิดเขื่อนมาจากการตัดไม้ทำลายป่าเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ในหมู่บ้าน ทำให้น้ำท่วมในตำบลกะทูนจนทำให้เกิดเขื่อนกะทูนขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของชินรัตน์ สมสืบ (ชินรัตน์ สมสืบ, 2539 : 2) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหาเพื่อ

“การคิดวางแผนและการตัดสินใจ” จึงทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนา สิ่งเหล่านี้จึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่ต้องใช้ในงานพัฒนาชุมชนและการท่องเที่ยว 2) แนวทางส่งเสริมการดำเนินการและการปฏิบัติการ พบว่า ในกระบวนการตัดสินใจในการวางแผน ช่วยประสานงานและให้ความช่วยเหลือทางด้านแรงงานเป็นลักษณะของ “การดำเนินการและการปฏิบัติการ” รวมถึงการวางโครงสร้างของกิจกรรม และความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม พร้อมทั้งการแก้ปัญหาขณะดำเนินกิจกรรมอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัฒนสรณ์ เกียรติฐิติคุณ, ยุทธนา ประณีต และสุรพล สุยะพรหม (พัฒนสรณ์ เกียรติฐิติคุณ, ยุทธนา ประณีต และสุรพล สุยะพรหม, 2558 : 105-120) พบว่า การดำเนินกิจกรรมซึ่งเป็นความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่ ขวนขวายให้การช่วยเหลืออย่างสม่ำเสมอเพื่อคอยทำกิจกรรมในการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วม 3) แนวทางส่งเสริมการรับและแบ่งปันผลประโยชน์ ชาวบ้านได้ประโยชน์ เช่น การใช้น้ำในเขื่อนกะทูนเพื่อทำสวนผลไม้ ใช้น้ำในน้ำแล้ง ได้มีอาชีพทำการประมง และค้าขายแก่นักท่องเที่ยว ทำให้ชาวบ้านมีอาชีพและรายได้จากท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอธิพงศ์ กาวิตา (อธิพงศ์ กาวิตา, 2555 : 64) กล่าวว่า การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของเขื่อนผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่เป็นความต้องการของท้องถิ่น ชุมชนเป็นศูนย์กลาง บูรณาการข้อมูล สนับสนุนองค์ความรู้ มีความร่วมมือกับทุกภาคส่วน และใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ 4) แนวทางส่งเสริมการติดตามและประเมินผล พบว่า ร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของเขื่อนกะทูน การรักษาความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติบริเวณเขื่อน รวมถึง “มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลพัฒนา” เช่น การช่วยบำบัดน้ำในเขื่อนทุกครั้งที่มีการบำบัดน้ำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา (กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา, 2555 : 45) กล่าวว่า การติดตามและประเมินผลเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดูแลกิจกรรมหรือ “โครงการในสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน” การติดตามความก้าวหน้าในกิจกรรมหรือโครงการของชุมชน เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข หรือหาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชน ซึ่งสามารถสรุปองค์ความรู้ได้ ดังภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว

จากภาพที่ 2 แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริตำบลกะทูน อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถสรุปองค์ความรู้ได้ในลักษณะ “4C” รายละเอียด ดังนี้

1. ร่วมคิดและตัดสินใจ (Co-think and decision) การค้นหาสาเหตุของปัญหาเพื่อการคิดวางแผนและการตัดสินใจที่จะทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนาชุมชนและการท่องเที่ยว
2. ร่วมทำงาน (Co-work) การประสานงานและให้ความช่วยเหลือในลักษณะของการดำเนินการและการปฏิบัติการเพื่อสร้างความร่วมมืออย่างต่อเนื่องตามแผนที่วางไว้
3. ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ (Co-receiving and sharing benefits) กิจกรรมต่าง ๆ จากการท่องเที่ยวเป็นการสร้างอาชีพและรายได้ถือเป็นการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้การมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน
4. ร่วมตรวจสอบและประเมินผล (Co-monitoring and evaluation) เป็นร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาให้ก้าวหน้า ปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. จากผลการศึกษาด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จำเป็นต้องสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามและประเมินผลเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สามารถรับรู้ และการเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป

2. ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในบริเวณรอบโครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริตำบลกะทูน อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ควรให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบริเวณรอบเขื่อนมากขึ้น และควรมีการอนุรักษ์สัตว์น้ำ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่อื่น ๆ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช หรือพื้นที่จังหวัดใกล้เคียงเพื่อเปรียบเทียบและมาปรับใช้ในพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริตำบลกะทูน อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง

- กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา. (2555). *การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว : กรณีศึกษา อำเภอินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี*. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ชินรัตน์ สมสืบ. (2539). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เทศบาลตำบลกะทูน. (2560). ประวัติความเป็นมาของกะทูน. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2560. แหล่งที่มา: <http://www.kathuncity.go.th/history.php>
- ธาวิช ถนอมจิตต์ และ เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2558). รูปแบบการเสริมสร้างความรู้แก่เยาวชนในเขตจังหวัดสุโขทัยและจังหวัดกำแพงเพชร โดยกระบวนการการมีส่วนร่วมแบบพหุภาคีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวมรดกโลกเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร. *วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 15 (2), 35-45.
- ปิยวิทย์ เอี่ยมพริ้ง. (2557). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนโดยการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ กรณีศึกษา สามพันโบก อำเภโพนไทร จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*. 4 (2), 26-47.
- พัฒนสรณ์ เกียรติฐิติคุณ, ยุทธนา ประณีต และสุรพล สุยะพรหม. (2558). รูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เทศกิจ กรุงเทพมหานคร. *วารสารมจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 4 (3), 105-120.
- พิชญา เจริญใจ และชื่นชนก โควินท์. (2560). บทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม ตามมุมมองของภาคีการท่องเที่ยว. *An Online Journal of Education*. 9 (2), 618-628.

- มาโนช พรหมปัญญา. (2556). แนวทางการเตรียมความพร้อมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. *วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย*. 8 (2), 36-47.
- รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และภาคภูมิ ภัควิภาส. (2554). ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ ชาวชุมชนแม่แมาะ ตำบลแม่นะ อำเภอลำปาง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารปัญญาภิวัตน์*. 7 (3), 51-62.
- รุ่งวิทย์ ตริกุล, กมล เสวตสมบุรณ์ และธนชาติ เราประเสริฐ. (2558). การมีส่วนร่วมของชุมชนบึงปลาชัย ในการจัดการ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 8 (2), 133-150.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2560). โครงการอ่างเก็บน้ำคลองกะทูนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2560. แหล่งที่มา: <http://km.rdpb.go.th/Project/View/7776>.
- สุธิรา ชัยรักษา เงินถาวร. (2554). การปรับตัวและการจัดการวิถีการเกษตรแบบยั่งยืนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาตำบลกะทูน อำเภอลำปาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวิชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*. 30 (2), 1-8.
- อติพงศ์ กาวิตา. (2555). *การวิเคราะห์เสถียรภาพของเขื่อนขนาดเล็กโดยวิธีไฟไนต์อีลิเมนต์*. เชียงใหม่: ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อรทัย กักผล. (2546). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิปริญญาโทสำหรับนักบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30 (3), 607-610.
- Makmee, P. (2016). Research Design for Mixed Method Research. *Journal of the Association of Researchers*. 21 (2), 19-31.